

Cuprins

I. Crăciunul și colindatul – date preliminare

I.1. Decembrie și iarna sărbătorilor	4
I.2. Crăciunul – termeni și semnificații mitico-religioase.....	8
I.3. Păgânism și creștinism în originea sărbătorii Crăciunului	22
I.4. Colindele și colindatul – conotații, simboluri magico-mitice	31
I.5. Anul Nou și reminiscențele colindelor.....	53
I.6. Caracterul creștin al colindelor și al obiceiului colindatului	57

II. Satul tradițional și viața socială a tinerilor .....

65

III. Postul, spovedania și împărtășania – etape premergătoare mării sărbători .....

76

IV. Sărbătoarea și timpul omului tradițional.....

87

V. Sărbătorile din postul Crăciunului .....

97

VI. Școala și presa - educație în spiritul sărbătorii .....

104

VII. Colindatul – instituție tradițională .....

107

VIII. Colindatul în timpul dictaturii comuniste .....

127

IX. Sacru și profan în obiceiurile de iarnă .....

131

IX.1. Colindatul propriu-zis, colindatul cu duba, cu călușarii, colindatul cu măști .....

131

IX.2. Stelarii (Craii), Irozii (Vifleimul / Vicleimul) .....

140

IX.3. Pițărăii .....

149

X. Colindatul, Stelarii / Irozii și Pițărăii - obiceiuri tradiționale. Portul, recuzita momentelor folclorice, obiceiurile culinare premergătoare și specifice

Crăciunului .....

151

X.1. Valea Mureșului – Tătărăști .....

151

X.2. Ținutul Orăștiei – Boșorod .....

182

X.3. Țara Hațegului – Densuș .....

198

XI. Studiu comparativ al obiceiurilor tradiționale din cele trei zone .....

218

XI.1. Colindele din cele trei zone – culegere de texte .....

218

XI.2. Temele și motivele colindelor – interferențe între cele trei zone.....	417
XII. Tendințe actuale – persistența faptelor vii în obiceiurile de iarnă prezentate în Densuș, Boșorod și Tătăraști	463
XIII. Concluzii	484
XIV. Bibliografie	493
XV. Anexe (fotografii, file din caietele de colinde)	503

Județul Hunedoara este un ținut românesc reprezentativ din punct de vedere istoric, cultural și etno-folcloric, constituind vatra de formare a poporului român. De-a lungul timpului, hunedorenii au știut să conserve și să transmită noilor generații tradițiile moștenite de la strămoșii lor, dacii. Mândri de zestrea lor populară și deschiși în a o promova, oferă informații detaliate celor interesați să o cunoască, pentru a nu se pierde și pentru a dăinui în timp.

Deoarece colindatul reprezintă un fenomen activ, bine organizat în zonă, am ales să prezint un studiu comparativ al acestui obicei, atât din punct de vedere sincron, cât și diacronic.

Din cele trei zone hunedorene, selectate spre a fi studiate, Valea Mureșului, Ținutul Orăștiei și Țara Hațegului, am cercetat câte un sat: Tătăraști, Boșorod și Densuș, făcând o anchetă în acest sens.

Lucrarea se dorește a fi un reper pentru cercetătorii de specialitate, întrucât cuprinde culegeri complete de colinde cu texte inedite, precum și descrieri ale unor obiceiuri prezente în cadrul sărbătorilor de iarnă: colindatul cu duba, cu călușarul, cu cerbul, irozii, pizărăii.

Cercetarea de față, *Tradițional și actual în colindatul hunedorean*, este structurată în cincisprezece capitole, incluzând bibliografia și un număr de 35 de anexe.

Primul capitol cuprinde informații referitoare la sărbătoarea Crăciunului, moment specific colindatului, dar și argumente care evidențiază caracterul creștin al colindelor, fiind împărțit în șase subcapitole.

Colindele au contribuit la păstrarea și apărarea credinței ortodoxe, atunci când celelalte culte creștine au încercat să dezbină unitatea populației dreptmăritoare. Întrucât păstrează și transmit principalele adevăruri biblice, colindele, ca reprezentări populare, au constituit mijloacele de apărare a credinței ortodoxe, pe întreg teritoriul românesc. Ele formează creștinul ortodox în spiritul moralei, cultivând virtuți creștine, absolut necesare mântuirii: dragostea de semenii, facerea de bine, smerenia, ascultarea, bunătatea, onestitatea, eroismul, bucuria sărbătorilor, pacea. Conținutul lor etic se îmbină armonios cu esteticul.

Crăciunul, numit și *Sărbătoarea creației*, este praznicul cel mai mareț dintre toate, primul în cadrul celor douăsprezece praznice împărătești de peste an. Întrucât colindatul este un obicei practicat, îndeosebi de Crăciun, are o strânsă legătură cu luna și anotimpul în care se desfășoară.

În societatea rurală populară, fiecare anotimp era însoțit de ritualuri și rituri privind fertilitatea și belșugul, formând un adevărat calendar popular. În satele în care tradiția s-a păstrat intens, obiceiurile au implicat întreaga comunitate rurală.

În ciclul sărbătorilor de peste an, obiceiurile de iarnă, cele mai trainice, ocupă primul loc, fiind bine conservate și supraviețuind, în multiple forme, până în zilele noastre.

Solstițiul de iarnă a constituit cel mai important moment din viața comunității tradiționale, având un pronunțat caracter magico – ritualic, cu practici uitate sau pierdute pentru totdeauna, dar, totuși, cu multe care se regăsesc și în prezent, colindatul fiind un fenomen activ al acestei perioade.

Problema etimologiei termenului *crăciun* a stârnit numeroase controverse, rămânând până astăzi nerezolvată. De fiecare dată, s-a pus în discuție originea sa latină sau slavă, mai rar însă cea pur românească, care face din acest termen un cuvânt moștenit și nu unul împrumutat. Acesta s-a păstrat și după apariția creștinismului, de unde a venit și numele sărbătorii, el existând înainte de venirea romanilor, care n-au făcut decât să elogieze sărbătoarea ca atare, termenul nefiind înlocuit, întrucât aparținea lumii arhaice. Peste vechea sărbătoare, s-a suprapus cea de origine romană, păstrând totuși sensul celei vechi, astfel Crăciunul îmbrăcând haină mitică.

Nici originea sa latină, nici cea slavă nu par a fi convingătoare, întrucât termenul nu este atestat la toate popoare slave, apărând doar sporadic în anumite regiuni, însă se regăsește în dialectele românești.

Termenul *crăciun*, cu implicațiile sale magico-religioase, are rădăcini traco-dacice, chiar dacă cei care i-au susținut originea latină și slavă nu au admis această posibilitate.

În calendarul creștin, Crăciun nu e un sfânt, ci doar un personaj darnic, ce aduce copiilor daruri, la fel ca magii Pruncului Iisus.

Crăciun simbolizează timpul creator, în care toate se făceau și se desfăceau, este timpul sacru în solstițiul de iarnă, capul de an. Prin urmare, cuvântul *moș*, din sitagma *Moș Crăciun*, indică vârsta zeului sărbătorit, care trebuie să moară și să reînvie la Anul Nou, împreună cu timpul calendaristic. E nevoie ca bătrânul Crăciun să moară pentru a lăsa locul tânărului Iisus, ce urma a se naște.

Sărbătoarea nașterii Domnului fost, de-a lungul timpului, subiectul multor legende. Aceste istorioare își au originea în legile nescrise ale satului tradițional, care promovau respectul față de bătrâni și față de strămoși, datorie morală păstrată și după moartea lor, astfel că unii dintre ei au devenit personaje memorabile, a căror amintire a rămas neștersă în memoria colectivă. Așa s-a întâmplat și cu Crăciun, a cărui poveste s-a contopit perfect cu mitul nașterii Domnului.

Biserica a susținut caracterul păgân al celebrării zilelor de naștere ale martirilor și a lui Iisus, când, de fapt, sfinții și martirii trebuiau, în viziunea lor, să fie celebrați la data martiriului lor, adică la data renașterii lor pentru umanitate.

În primele secole ale creștinismului, mulți dintre adepții acestuia erau revoltați de veselia și amploarea sărbătorii Crăciunului, pe care o vedeau ca fiind o urmă a păgânismului, în special *al Saturnaliilor romane*.

Sub Aurelian, sărbătoarea închinată lui Mithra, un zeu solar, *Dies Natalis Solis Invicti*, preluată din Orient de legionarii romani, se încetățenește în religie, iar la sfârșitul secolului al III-lea e.n. apare în calendarul roman, fixată la 25 decembrie. Însă existența unui cult al soarelui se remarcă cu mult înainte în Dacia.

Până în secolul al XIV-lea, sărbătoarea Nașterii Domnului se celebra în aceeași zi cu Botezul, în 6 ianuarie, întrucât era înjositor să se serbeze ziua nașterii lui Hristos în 25 decembrie, așa cum făceau păgânii în cazul zeului adoptat de ei, Mithra. În timp, s-a produs separarea, căci s-a fixat o perioadă de sărbătoare de 12 zile între Crăciun și Bobotează.

Din dorința de a renunța la obiceiurile privind celebrarea zeităților păgâne, creștinismul primar a introdus sărbătoarea nașterii lui Iisus la 25 decembrie, într-o perioadă în care era serbat Mithra, dar aveau loc și Calendele lui ianuarie. Această suprapunere a dus la preluarea multor practici legate de sărbătorile respective.

Pe măsura răspândirii noii religii monoteiste în Imperiul roman, s-au făcut o serie de compromisuri în privința sărbătorilor păgâne, astfel s-a recurs la înțelegeri tacite referitoare la sărbători. Prin urmare, în secolul al IV-lea, reprezentanții bisericii au ales data de 25 decembrie pentru sărbătoarea nașterii Domnului, punându-se, aparent, un semn de egalitate între Mithra și Hristos.

Crăciunul e serbat pentru prima dată la Roma, în 354, apoi la Constantinopol, în 375. În perioada 380-439 sărbătoarea este fixată în întreg Imperiul Roman ca moment al nașterii Domnului.

Mai bine de o mie de ani, românii s-au condus după calendarul iulian și au celebrat Anul Nou de Crăciun. De aceea și astăzi, în unele zone din țara noastră, ziua de 1 ianuarie este numită Crăciunul Mic.

Susținând filiera traco-dacă, Crăciun este un zeu solar, geto-dac, similar cu zeul roman Saturn și cu zeul asiatic Mithra, iar sărbătoarea închinată acestuia corespundea cu Anul Nou dacic. Prin urmare, acest moment exista la daci, iar cucerirea romană i-a imprimat influențe păgâne.

Tradiția colindatului este considerată a fi cu preponderență românească. Colindele sunt legate de acest obicei, păstrat din perioada precreștină. Ele vestesc nașterea și au la bază atât concepte bisericesti, cât și practici străvechi, funcția lor fiind una ritualică, aceea de urare, adresată gazdelor, pentru fertilitate, belșug, sănătate, viață lungă, armonie, pace în suflete și înțelegere.

Originea cuvântului *colindă* nu a fost elucidată nici astăzi, deși s-au emis ipoteze că ar fi de proveniență latină sau slavă. Atâta timp cât Crăciunul a existat la geto-daci, se poate susține ideea că se trage din limba dacă.

Față de practica colindatului, Biserica a avut o atitudine critică, întrucât susținea că are influențe păgâne și condamna modul libertin de celebrare a acestei sărbători. Prin reprezentanții săi, a încercat să înlocuiască colindele profane, moștenite, cu colindele religioase, astfel având loc contaminarea celor două categorii poetice.

O delimitare a colindelor în două mari categorii, laice și creștine, e imposibil de realizat, întrucât motivele existente în cadrul lor se întrepătrund, între ele neexistând o graniță rigidă.

Aceste creații populare, epico-lirice sunt specifice perioadei Crăciunului și nu apar interpretate cu ocazia altor sărbători de peste an. Ele au apărut înaintea nașterii lui Hristos, dar odată cu apariția noii religii, dobândesc un caracter biblic. În conținutul lor se regăsește întreaga învățătură creștină: crearea lumii, păcatul strămoșesc, nașterea Mântuitorului, tainele Bisericii, apostolii lui Hristos, sfârșitul lumii. În cadrul sărbătorii Crăciunului, ceata de colindători se substituie ucenicilor Domnului, devenind mesagerii, care transmit gospodarilor aceste învățături.

Capitolul al doilea este dedicat satului, ca mediu propice derulării fenomenului colindatului. Acesta reprezintă un spațiu bogat în tradiții, în cântece și datini, în hărnicie și omenie, un loc plin adevăruri morale și spirituale. Omul tradițional avea un remarcabil simț artistic, iar creațiile sale erau construcții colective, care au scos la iveală geniul popular. Ceata de colindători e specifică mediului rural, ea a păstrat și transmis cel mai fidel conținutul colindelor.

Perioada premergătoare marelui praznic al Crăciunului vine să-i pregătească pe creștini pentru primirea, cu sufletul primenit, a Mântuitorului care se naște în peștera sărăcăcioasă din Bethlehem, de aceea următorul capitol tratează câteva modalități prin care aceștia se pot curăți sufletește. Ei sunt chemați ca, prin post și rugăciune, spovedanie și împărtășanie, să-și înobileze sufletul și să participe, alături de magi și păstori, îngeri și maica Domnului, la mărețul eveniment al nașterii lui Iisus. Postul Crăciunului durează 40 de zile,

răstimp ce ne amintește de postul ținut de profetul Moise în așteptarea primirii legii Vechiului Testament pe muntele Sinai.

Capitolele IV și V au în centru sărbătoarea ca mod de expunere a omului către Dumnezeu și timpul, ca factor de organizare a întregii sale vieți.

În goana existențială, omul are posibilitatea să se oprească și să reflecte la cele sfinte. Prin sărbătoare, omul tradițional caută să dea sens existenței și rost trecerii timpului. Aceste popasuri duhovnicești îl fac conștient de vremelnicia viețuirii sale pe pământ și îi trezesc conștiința pregătirii sufletului pentru judecata lui Dumnezeu.

Pentru omul tradițional, timpul e folosit cu rost, nimic nu e făcut la întâmplare. El știe exact cum să și-l organizeze, căci orice lucru nefăcut la timpul lui îi va aduce neazuri. Acesta ține cont de calendarele *lumești*, dar are și propriul său calendar, după care se ghidează și își desfășoară munca câmpului, treburile casnice, dar și cele legate de creșterea animalelor.

Postul Crăciunului este presărat cu câteva sărbători importante, marcate atât în calendarul bisericesc cu cruce roșie sau neagră, cât și în cel popular.

Fiecare zi este binecuvântată, ocrotită și purificată prin martiri sau are legătură cu un ascet sau un sfânt, iar când omul se simte fără apărare în fața ispitei, sfântul zilei sau sfântul protector al numelui său intervine, mijlocind către Dumnezeu, zilele fiind sfinții oamenilor.

Cinstirea sfinților aduce omului binecuvântare și ajutor. În această atmosferă duhovnicească, sărbătorile creștine sunt mărci ale salvării, sunt punți de întâlnire a omului cu Dumnezeu.

Importanța sărbătorilor, menținerea vie a tradiției ca identitate de neam, cunoașterea satului tradițional și a folclorului local trebuie cultivate atât prin intermediul școlii, cât și prin cel al presei. Școala este locul unde se poate face o asemenea educație, întrucât copilul e născut să se bucure, el poate fi cel mai ușor format în spiritul sărbătorii. Presa e cea care activează conștiința poporului, informându-l despre evenimentele care se derulează în preajma sărbătorilor, stimulându-i spiritul creator. Cele două entități rămân componente de bază în promovarea și transmiterea obiceiurilor românești, iar capitolul al șaselea, *Școala și presa - educație în spiritul sărbătorii*, vine să argumenteze acest lucru.

Acolo unde tradiția colindatului se păstrează, este o adevărată școală, cu reguli de organizare proprii, cu practici moștenite, cu legi și membri care respectă strict tiparul impus de un șef, iar despre această instituție se vorbește pe larg în următorul capitol, *Colindatul – instituție tradițională*.

În cadrul sărbătorilor de iarnă, cea mai bine reprezentată este ceata de colindători. Această este o grupare reprezentativă pentru sat în aceste momente, care urează, în numele

sătenilor, fiecărui gospodar, belșug, sănătate, noroc și spor. Ei organizează colindatul și încearcă ca desfășurarea lui să fie conform tradiției, respectând și coordonând ordinea necesară în societate. Ceata are datoria să păstreze și să transmită nealterată tradiția, trecând pe la fiecare casă și ducând vestea minunată a nașterii.

Tradiția înregistrează o perioadă de criză, între anii 1948 și 1964, ce se datora principiilor drastice impuse de regimul comunist. Acesta dorea să înlăture din viața omului manifestările religioase. În acest răstimp, ea are de suferit, deoarece securitatea impunea un sistem de urmărire exact, iar cei care o promovau se temeau de urmări. Din 1965, se observă, din nou, o preocupare pentru reînvierea datinilor, ceea ce demonstrează că duritatea regimului comunist nu a reușit să anuleze identitatea neamului românesc. Capitolul al optulea reproduce pagini din jurnalul unui deținut din închisorile comuniste și amintiri legate de zilele Crăciunului din acele perioade.

Capitolul *Sacru și profan în obiceiurile de iarnă* dezbate, în trei subcapitole, în mod general, tipurile de colindat întâlnite în cele trei sate hunedorene studiate.

Colindatul propriu-zis se diferențiază de cel cu duba, cu călușarul sau cu cerbul, pentru că cele din urmă se conduc după rânduielei proprii, având un alt mod de organizare. Ceata dubașilor are specific duba, un instrument ale cărui bătăi ritmate alungă spiritele malefice și anunță gazda să deschidă ușa pentru a-i primi pe colindători. Călușarul și cerbul se remarcă prin dansurile specifice, executate în fiecare gospodărie.

Stelarii, viflaimul și pizărăii au și ele nota lor proprie, fiind caracteristice copiilor sub 14 ani.

Ei cutreieră satul în grupuri mici (la pizărăi grupul fiind constituit din majoritatea copiilor din sat), cu o stea confecționată din carton, având mai multe colțuri, îmbrăcate în hârtie colorată. Cântecurile lor sunt de proveniență cultă, bisericească, ceea ce le diferențiază de colindele religioase, care au origine populară. Colindele de stea constituie un repertoriu creștin tipic.

Aceștia pot însoți și grupul irozilor, care interpretează o piesă de teatru, cu personaje ce se regăsesc în Biblie, cu ocazia nașterii Domnului (Irod, craii, îngerul, ciobanul, soldații). Majoritatea rolurilor interpretate de aceste personaje imită varianta lui Anton Pann.

În ancheta întreprinsă în cele trei sate hunedorene, am consemnat mai multe tradiții, cu oameni de vârste și sexe diferite. Informațiile pe care le-am primit diferă în funcție de sex și mai puțin în funcție de vârstă și sunt consemnate în capitolul al zecelea.

Bărbații mi-au descris obiceiul, iar femeile mi-au prezentat tipurile de mâncare gătită cu acest prilej, meniul care se pregătește în zilele de post și în perioada sărbătorilor. Colacul

se regăsește sporadic și nu i se mai acordă aceleași conotații magice. Nu s-a renunțat la pizărași, aceștia se fac cu regularitate la Boșorod și se dau copiilor.

Plăcintele cu brânză, din trecut, nu mai apar însă astăzi pe mese, locul lor a fost luat de prăjituri. O interlocutoare îmi spunea, re trăind acele momente: *Abe aștept să vină Crăciunu' să mai fac niște plăcinte cu brânză, că dacă la fac așa păstă an nu-i ăla gust. Nu râde! întreabă și alte muieri că și ele zic tăt așa.*¹

Pregătirea pentru colindat e o adevărată școală. Am văzut din materialul prezentat că stabilirea șefului, care-și organizează cetele alegându-și colindătorii, se face de la începutul postului Crăciunului, tocmai pentru a avea timpul necesar învățării colindelor.

Se fac seara adunări regulate, de obicei la cămin unde, sub conducerea șefului, învață colindele. Nu numai colindele se învață, ci și jocuri, cântatul la vreun instrument și tot ceea ce poate asigura o bună reușită colindatului. Învățarea are loc în chipul cel mai serios, ei au caiete în care colindele sunt scrise ordonat și din care învață pentru că, după cum spun mulți informatori, satul îi va judeca, el reprezentând scena unde își etalează întregul complex de practici dobândite în perioada premergătoare.

Crăciunul este așteptat cu înfrigurare de colindători, căci pentru ei și pentru șef, în special, este un greu *examen* în fața opiniei publice a satului și în fața fetelor îndeosebi. De aceea, ei încearcă ca pregătirea să fie serioasă și responsabilă.

Bărbații au fost cei mai în măsură să-mi dea detalii privitoare la modul cum se desfășoară acest ceremonial (femeile nu merg cu colinda în aceste sate, ele doar se alătură cetele de colindători). În ciuda acestui fapt, și ele cunosc repertoriul de colinde, pentru unele devenind o pasiune. La Tătărăști, femeile și fetele *bat pe dubă* în rând cu bărbații.

Ceata se organizează la o dată anume, în fiecare an. În ceată intră feciorii care au împlinit paisprezece ani, dar cu condiția să arate bine, adică cum spunea unul din ei: *să aibe picioare faine, drepte da și bune de joc, să fie lat în umeri, spătos, ca să le placă la oameni de el, da mai ales la fete. Dacă nu îi așa cum am spus, po să aibă paisprezece ani că nu intră în ceată*². La Tătărăști, în componența cetei pot intra și însurații, nu înainte *să fi trecut pe la stea*.

Colindele trebuiau învățate foarte bine (tot repertoriul), dansul călușarului și al cerbului, bătutul pe dubă, pentru că unii gospodari puteau surprinde ceata, cerând o colindă mai dificilă și necântată demult. Dacă nu o știau sau dacă o știau pe jumătate erau sancționați la bani, fiind chiar muștrați de gazdă.

---

¹ Informator Tămășoi Leonița, Boșorod.

² Informator Toantă Ioviță, Boșorod.

Dansul călușarului se urmărește atent și orice greșeală atrage scăderea sumei de bani. De asemenea, feciorii din ceată sunt obligați, la Boșorod, *să bage fetele mari în joc*, tot ei trebuie să facă o masă unde le invită și pe ele.

În sat, ceata nu are voie să ocolească vreo casă, gestul fiind luat drept o desconsiderație și atrage neplăceri.

Din cele prezentate, putem observa că ceata este o unitate bine încheată, având regulamente severe care trebuiau respectate cu strictețe. Colindatul apare, în satele studiate, ca un ceremonial exigent, [...] *o practică menținută cu destulă vigoare*³, pe care nu-l poate îndeplini oricine, satele Tătărăști și Boșorod oferind un bogat material informativ în acest sens.

Tendința de decadență a colindatului se observă la Densuș, unde fenomenul amintit a dispărut, nemaipracticându-se de 13 ani.

Cetele din Tătărăști și Boșorod s-au păstrat cu fidelitate, deși vechile credințe care le-au generat au dispărut de mult. Tradițiile se păstrează în sânul unui *grup social*, prin contaminare, atâta timp cât grupul durează sau poate fi reconstituit la scurte intervale de timp. Este necesar ca în grupul nou format să existe o permanență de membri ai unor vechi grupări anterioare, de la care să se poată învăța tradiția. Adică, în cazul nostru, învățarea ceremonialului și a colindelor. Acestea ca și descântecul sunt în întregime niște incantații magice care trebuie rostite exact, fără cea mai mică greșeală, fără omisiuni, completări sau elidarea cuvintelor, deoarece, în caz contrar, ele își pierd efectul. Orice greșeală comisă de colindători, când le rostesc, diminuează efectul binefăcător al acestora asupra persoanei căreia i se închină. De aceea, colindătorii fac mari eforturi ca să le învețe cât mai exact, căci sunt pe deplin conștienți de importanța lor.

Tradiția se învață și de la bătrâni, dar, mai ales, de la membrii grupului în care se intră. Tânărul, odată trecut de vârsta copilăriei, iese din grupul său ludic și intră în altele, gata formate, care-l așteaptă și îl primesc, *neofitul* fiind obligat să renunțe la obiceiul lui cel vechi și să-l învețe pe cel al grupului al cărui membru este. Tânărul este supus unor rituri de inițiere. La fiecare schimbare de grup, el va trebui să învețe de la noii săi tovarăși un alt limbaj, alt repertoriu muzical, vestimentar, alte reguli de purtare, care sunt specifice grupului social în care a intrat. Acesta, respectiv ceata de feciori, este statornic și de durată, aici tânărul învață tradiția de la ceilalți membri ai grupului.

---

³ Monica Brătulescu, *Colinda românească*, Editura Minerva, București, 1981, p. 71.

Prin urmare, folclorul este păstrat de grup (ceata de colindători), care este o instituție cu funcții în inițiere, educație și conservarea tradiției (repertoriului tradițional și comportamentelor sociale). Ceata, ca și grup social organizat, își primește membrii fără să-și schimbe structura, aceasta menținându-se, dăinuind neîntrerupt, în ciuda schimbărilor neconținute ce survin. Ea rămâne statornică, în ciuda duratei restrânse a vieții omenești. Ceata de colindători, călușari, dubași, se formează periodic la o dată fixă și este de lungă durată (dăinuiește din vechime), păstrând structura formală și, de asemenea, cultura sa folclorică proprie. Elementul oral cel mai important legat de această grupare îl constituie colindatul.

Realizând un studiu comparativ al textelor din cele trei sate, am reprodus versurile tuturor colindelor identificate, folosindu-mă de informatori în vârstă. De asemenea, am făcut o paralelă între temele și motivele care apar în colindele din cele trei zone.

Repertoriul colindelor din Tătăraști și Boșorod este foarte bogat și variat, însă puține dintre ele se referă la Nașterea lui Iisus, sărbătorită de Crăciun. Ele se împart după rangul pe care îl ocupă cel colindat în familie, după ocupație, vârstă, sex și diferite alte împrejurări.

În satele cercetate, nu sunt colinde care se cântă la fereastră, toate se cântă în casă.

Limba colindelor e de o mare bogăție și varietate, termeni dialectali, arhaisme, cuvinte demult ieșite din uz, stau alături de forme lexicale uzuale, vădind o mare mobilitate și vitalitate a limbii.

Penultimul capitol scoate în evidență asemănările și deosebirile dintre colindatul actual și cel tradițional, practicat acum 30-40 de ani.

În ancheta pe care am întreprins-o, nu am folosit chestionar. Consider că întrebările standard i-ar fi împiedicat pe informatori să facă unele paranteze. Lipsind acest tip de întrebări, informatorii nu au fost stingheriți, au vorbit liber (nu au văzut în mine profesorul de limbă română, ci m-au luat ca fiind una de-a lor). Discuțiile fără interdicții le-au permis subiecților să dea frâu liber gândirii.

Rigoarea și strictetea cu care este păstrat acest ceremonial sunt de natură să argumenteze o dată în plus afirmația că fenomenul colindatului este o *adevărată școală*.

*Colinda a parcurs așadar un drum lung; s-a desprins progresiv de vechile sale attribute mitologice, s-a îmbogățit pe etape, dar a păstrat din mit deschiderea spre cosmos, fiorul incantației și rezonanța de imn al credinței în izbândă dorințelor omului. [...], colinda aparține pe drept poeziei majore.*⁴

---

⁴ Monica Brătulescu, *Colinda românească*, Editura Minerva, București, 1981, p.100.

BIBLIOGRAFIE

A. Bibliografie generală

1. *** *Calendarul creștin ortodox*, Episcopia Devei și Hunedoarei, 2010;
2. *** *Istoria literaturii române*, I, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970;
3. Alep, de Paul, *Călători străini despre Țările Române*, VI, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976;
4. Bîrlea, Ovidiu, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, Editura științifică și pedagogică, București, 1976;
5. Bălan, Ioanichie, Arhimandrit, *Predici la Postul Mare*, Editura Mănăstirea Sihăstria, Vânători, 2007;
6. Bălan – Mihailovici, Aurelia, dr., *Istoria culturii și civilizației creștine*, Editura Oscar Print, București, 2001;
7. Bălțeanu, Valeriu, *Dicționar de divinație populară românească*, Editura Paideia, București, 2001;
8. Băncilă, Vasile, *Duhul sărbătorii*, Editura Anastasia, București, 1996;
9. Băncilă, Vasile, *Filosofia vârstelor*, Editura Anastasia, București, 1997;
10. Bejgu, Constantin, *Din porunca lui Zalmoxe*, Editura Reu Studio, București, 2001;
11. Bernea, Ernest, *Civilizația românească sătească*, Editura Vremea, București, 2006;
12. Bernea, Ernest, *Sociologie și etnografice românească*, Editura Vremea, București, 2009;
13. Bernea, Ernest, *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*, Editura Humanitas, București, 1997;
14. Blaga, Lucian, *Izvoade*, Editura Humanitas, București, 2002;
15. Blaga, Lucian, *Poezii*, Editura Albatros, București, 1992;
16. Bodea, Călin, Cornelia, *Folclorul rezistenței anticomuniste*, vol. I, II, Editura Studium, Cluj-Napoca, 1999 și 2001;
17. Brăiloiu, Constantin, Ispas, Sabina, *Sub aripa cerului*, Editura enciclopedică, București, 1998;
18. Bulgăr, Gh., Constantinescu Gh., *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, Editura Saeculum I.O., București, 2000;
19. Cârstoiu, Ion, Anghelescu, Constanța, Rodica, *Dicționar etimologic*, Editura Sitech, Craiova, 2004;

20. Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic român*, Universidad de la Laguna, Tenerife, 1958-1966;
21. Constantinescu, N.A., *Dicționar onomastic românesc*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1963;
22. Covacef, Zaharia, *Forme de manifestare ale artei sculpturale în Dobrogea romană, sec. I-III*, Editura Nereamia Napocae, Cluj-Napoca, 2002;
23. *** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998;
24. Drăgan, Radu, Augustin, Ioan, *Ființa și spațiul*, Editura ALL, București, 1992;
25. Drogeanu, P., Paul, *Practica fericirii*, Editura Eminescu, București, 1985;
26. Eliade, Mircea, *Imagini și simboluri*, Editura Humanitas, București, 1994;
27. Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, I, II, III, Editura Polirom, Iași, 2011;
28. Eliade, Mircea, *Tratat de istorie a religiilor*, Editura Humanitas, București, 1992;
29. Evseev, Ivan, *Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998;
30. Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri*, Editura Vox, București, 2007;
31. Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timișoara, 1994;
32. Ghinoiu, Ion, *Vârstele timpului*, Editura Meridiane, București, 1988;
33. Giddens, Anthony, *Consecințele modernității*, Editura Univers, București, 2000;
34. Girard, René, *Violența și sacrul*, Editura Nemira, București, 1995;
35. Guțu, G., *Dicționar latin-român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983;
36. Igna, Radu, *Vocația culturală a Hațegului*, Editura „Gligor Hașa”, Deva, 2010;
37. József, Horváth, *Țara Hațegului. Dimenisuni sentimentale*, Tipar S.C Grapho Tipex S.R.L, Deva, 2001;
38. Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Editura Albatros, București, 1995;
39. Laurianu, A., T. și Massimu, J., C., *Dictionariulu limbei romane*, I, II, III, Noua typographia a laboratoriloru romani, Bucuresci, 1876;
40. Lazăr, Ioachim, Dr., Herban, Adela, Dr., *Densușienii. Corespondență*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2011;

41. Lazăr, Ioachim, Dr., Herban, Adela, Dr., *Neamul Densușienilor*, broșură tipărită, s.l., s.n., s.a. 14 p.;
42. Lungu, Ion, Radu, Vasile, Valea, Mircea, Ioniță, I., Gheorghe, Marghitan, Liviu, Enea, C., *Din trecutul de luptă al țărănimii hunedorene*, Muzeul regional Hunedoara, Deva, 1967;
43. Manguica, Simeon, *Călindariu julianu, gregorianu și poporalu românu*, Brașov, Tipografi'a Alexi, 1881;
44. Marian, Florea, Simion, *Legendele Maicii Domnului*, Institutul de arte grafice „Carol Göbl”, București, 1904;
45. Marica, Em., George, *Satul ca structură psihică și socială*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2004;
46. Micu, Samuil, *Cuvinte de laudă*, ediție îngrijită și prefațată de Mircea Popa, Editura Galaxia Gutenberg, Cluj-Napoca, 2011;
47. Mihailovici, Bălan, Aurelia, *Dicționar onomastic creștin*, Editura Minerva, București, 2003;
48. Mitru, Alexandru, *Legendele Olimpului*, Editura Ion Creangă, București, 1973;
49. Mușu, Gheorghe, *Din mitologia tracilor*, Editura Cartea Românească, București, 1982;
50. Nicolau, Irina, *Ghidul sărbătorilor românești*, Editura Humanitas, București, 1998;
51. Nour, A., *Credințe, rituri și superstiții geto-dace*, Editura Antet XX Press, Filipeștii de Târg, Prahova, 2003;
52. Nițescu, Elena, Olivia, Lac, Mircea, *Oameni, locuri și tradiții*, Editura Emia, Deva, 2010;
53. *** *Octoiul Mic*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia și Sibiu, Sibiu, 1970;
54. Oișteanu, Andrei, *Studii și eseuri de antropologie culturală*, Editura Nemira, București, 1998;
55. Olinescu, Marcel, *Mitologie românească*, Editura Saeculum I. O., București, 2001;
56. Olteanu, Antoaneta, *Calendarele poporului român*, Editura Paideia, București, 2001;
57. Onciu, Dimitrie, *Scrieri istorice*, II, Editura Științifică, București, 1968;
58. Panaitescu, P.P., *Contribuții la istoria culturii românești*, Editura Minerva, București, 1971;

59. Papadima, Ovidiu, *O viziune românească a lunii*, Editura Saeculum I. O., București, 1995;
60. Popa, Mircea, *Aspecte și interferențe iluministe*, Editura de Vest, Timișoara, 1997;
61. Popa, Mircea, *Cărți, manuscrise, biblioteci*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010;
62. Popa, Mircea, *Penumbre*, Editura Nereamia Napocae, Cluj-Napoca, 2004;
63. Popa, Nicolae, *Țara Hațegului. Potențialul de dezvoltarea al așezărilor omenesci. Studiu de geografie rurală*, Editura Brumar, Timișoara, 1999;
64. Răducă, Vasile, *Ghidul creștinului ortodox de azi*, Editura Humanitas, București, 1998;
65. Răduică, Georgeta, Răduică, Nicolin, *Dicționar bibliografic. Calendare și almanahuri românești 1731 – 1918*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1981;
66. Rus, Alin, Lelesan, Loredana, Ghinda, Didina, Dorina, Ardelean, Marcel, *Mică monografie folclorică a comunei Densuș*, Editura Cetate Deva, Deva, 2007;
67. Ruxăndoiu, Pavel, *Folclorul literar în contextul culturii populare românești*, Editura «Grai și suflet – Cultura națională», București, 2001;
68. *** *Sfânta Scriptură sau Biblia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2005;
69. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Problemele vieții*, traducere de Cristian Spătărelu și Daniela Filioreanu, Editura Cartea ortodoxă, Galați, 2011;
70. Sicoe, Ioan, Jianu, Nicu, *Județul Hunedoara. Zonele etnografice*, Editat de Societatea Culturală „Avram Iancu” din România – Filiala Deva, Deva, 2008;
71. Stahl, H., Henri, Stahl, H., Paul, *Civilizația vechilor sate românești*, Editura Științifică, București, 1968;
72. Stahl, H., Henri, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești, I, II, III*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1958;
73. Stahl, H., Henri, *Eseuri critice*, Editura Minerva, București, 1983;
74. Stahl, H., Henri, *Sociologie românească*, Editura Paideia, București, 2002;
75. Stăniloaie, Dumitru, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Editura Elion, București, 2002;
76. Stoica, Georgeta, Petrescu, Paul, Bocșe, Maria *Dicționar de artă populară*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1985;
77. Suci, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, vol. I, II, București, 1967;

78. Toma, Stela, *Dimitrie Cantemir, Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*. Texte comentate, Editura Albatros, București, 1981;
79. Ursu, Nicolae, *Folclor muzical din Banat și transilvania*, Editura Muzicală, București, 1983;
80. Vasilescu, Ileana, *Surâsul cerurilor. Poveștile Maicii Domnului*, Editura Adonis, București, 2006;
81. Vasilescu, Ileana, *Viețile sfinților*, I, II, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2005;
82. Văduva, Ofelia, *Pași spre sacru*, Editura Enciclopedică, București, 1996;
83. Vedinaș, Traian, *Introducere în sociologia rurală*, Editura Polirom, București, 2001;
84. Vlăduțiu, Ion, *Etnografia românească*, Editura Științifică, București, 1973;
85. Vuia, Romulus, *Țara Hațegului și Regiunea pădurenilor*, Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1926.

B. Bibliografie selectivă

1. Adăscăliței, Vasile, *Istoria unui obicei. Plugușorul*, Editura Junimea, Iași, 1987;
2. Alexandru, Tiberiu, *Béla Bartók despre folclorul românesc*, Editura Muzicală, București, 1958;
3. Amzulescu, Al. I., *Miorița și alte studii și note de folclor românesc*, Editura Centrul Național de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare, București, 2001 ;
4. Bârda-Stănculescu, Al., Pr., *Colinde din Transilvania*, Editura „Cuget Românesc”, Craiova, 2003 ;
5. Bîrlea, Ovidiu, *Colindatul în Transilvania*, în „Anuarul etnografic al Transilvaniei” pe anii 1965-1967, Cluj, 1969; 249-304
6. Bîrlea, Ovidiu, *Folclorul românesc*, I, Editura Minerva, București, 1981;
7. Boboc, Nicolae, *Motivul premioritic în lumea colindelor*, Editura Facla Timișoara, 1985;
8. Bocșa, Ioan, *Colinde românești*, I, II, Editura Media Musica a, Cluj-Napoca, 2005;
9. Bogariu, Corneliu, *Berbecaș cu coarne întoarse*, Editura Corvin, Deva, 2010;
10. Bogariu, Corneliu, *În grădină la fântână*, Editura Corvin, Deva, 2012;
11. Brătulescu, Monica, *Colinda românească. The Romanian Colinda*, Editura Minerva, București, 1981;
12. Brătulescu, Monica, *Flori dalbe de măr*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987;

13. Buhociu, Octavian, *Folclorul de iarnă, ziorile și poezia păstorească*, Editura Minerva, București, 1979;
14. Caraman, Petru, *Colindatul la români, slavi și la alte popoare*, Editura Minerva, București, 1983;
15. Cazacu, Boris, *Studii de dialectologie română*, Editura științifică, București, 1966;
16. Clemente, Constandin, *Datini la români*, Editura Corvin, Deva, 2007;
17. Coman, Mihai, *Izvoare mitice*, Editura Cartea Românească, București, 1980;
18. Coman, Mihai, *Bestiarul mitologic românesc*, Editura Fundației culturale române, București, 1996;
19. Costa, Maria, Adina, *Călușarul obicei de iarnă în comuna Boșorod*, Tipografia „Astra”, Deva, 2008;
20. Cuceu, Maria, *Ritualul agrar al cununii la seceriș*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003;
21. Eretescu, Constantin, *Folclorul literar al românilor*, Editura Compania, București, 2004;
22. Filip, V., Vasile, *Universul colindei românești*, Editura Saeculum I.O., București, 1999;
23. Frățilă, Vasile, *Toponimie și dialectologie*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011;
24. Gavriluță, Nicu, *Mentalități și ritualuri magico-religioase*, Editura Polirom, București, 1998;
25. Ghinoiu, Ion, *Obiceiuri populare de peste an*, Editura Fundației culturale române, București, 1997;
26. Ispas, Sabina, *Flori dalbe de măr*, Editura Academiei Republicii Socialiste Române, București, 1987;
27. Ispas, Sabina, *Colindatul tradițional românesc. Sens și simbol*, Editura Saeculum Vizual, București, 2007;
28. Ișfănoni, Doina, *Interferențe dintre magic și estetic*, Editura enciclopedică, București, 2002;
29. Lapteș, Marcel, *Anotimpuri magico-religioase*, Editura Corvin, Deva, 2011;
30. Lapteș, Marcel, *Timpul și sărbătorile țaranului român*, Editura Corvin, Deva, 2009;
31. Marian, Florea, Simion, *Sărbătorile la români*, I, II, Editura „Grai și suflet-Cultura națională, București, 2001;
32. Marioțeanu, Caragiu, Matilda, Giosu, Ștefan, Ruxăndoiu-Ionescu, Liliana, Todoran, Romulus, *Dialectologie română*, Editura didactică și pedagogică, București, 1977;

33. Miloşescu, Pantelimon, *Datini strămoşesti de Crăciun și Anul Nou*, Editura Pentru Turism, Bucureşti, 1990;
34. Molodeţ, Vasile, *Cântecele irozilor și cântece de stea*, Editura Centrul judeţean de conservare și valorificare a tradiţiei și creaţiei populare, Hunedoara – Deva, 2001;
35. Moise, Ilie, *Ceata de feciori*, Editura Imago, Sibiu, 1999;
36. Muşlea, Ion, *Cercetări etnografice și de folclor*, II, Editura Minerva, Bucureşti, 1972;
37. Olaru, Grigore, *Cu Steaua și Vicleimul*, Editura Destine, Bucureşti, 1994;
38. Oprişan, Barbu, Horia, *Căluşarii*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1969;
39. Oprişan, Barbu, Horia, *Teatrul popular românesc*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1987;
40. Orşa, Ionel, *Cântări la steauă din satul Burjuc. Judeţul Hunedoara (Culegere)*, Lucrare executată la calculator și multiplicată în 25 de exemplare, 13.09.2007;
41. Pamfile, Tudor, *Dragostea în datina tineretului român*, Editura Saeculum I. O, Bucureşti, 1998;
42. Pamfile, Tudor, *Mitologie românească*, Editura ALL, Bucureşti, 1997;
43. Pamfile, Tudor, *Sărbătorile la români. Crăciunul*, Librăriile Socec & Comp și C. Sfetea, Bucureşti, 1914;
44. Pann, Anton, *Cântece de lume*, Transcrise din psaltică în notația modernă, cu un studiu introductiv de Gh. Ciobanu, cercetător științific la Institutul de Folclor, Editura de stat pentru literatură și artă, Bucureşti, 1955;
45. Pann, Anton, *Cântece de stea după ediția din 1852 de Ad. Z.*, Editura „Papetăria românească”, Bucureşti, s.a;
46. Pann, Anton, *Cântece de stea. Vicleim, colinde și irozi ce se cântă în ziua Nașterii Domnului și de anul Nou*, La Pinath, Bucureşti, s.a;
47. Papahagi, Tache, *Graiul și folklorul Maramureşului*, Cvltvra națională, Bucureşti, 1925;
48. Papahagi, Tache, *Mic dicționar folcloric*, Editura Minerva, Bucureşti, 1979;
49. Pavelescu, Gheorghe, *Studii și cercetări de folclor*, Editura Minerva, Bucureşti, 1971;
50. Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, Bucureşti, 1999;
51. Pop, Mihai, Ruxăndoiu, Pavel, *Folclorul literar românesc*, Editura Didactică și Pedagogică, Bucureşti, 1991;

52. Secoșan, Elena, Petrescu, Paul, *Portul popular de sărbătoare din România*, Editura Meridiane, Sibiu, 1984;
53. Stoia-Legrand, Mirela, *Sub aripa timpului*, Editura Karina, Deva, 2012;
54. Taloș, Ion, *Gândirea magico – religioasă la români*, Editura Enciclopedică, București, 2001;
55. Teodorescu, Dem., G., *Poezii populare române*, Editura Minerva, București, 1982;
56. Theodorescu, Barbu, Păun, Octav, *Folclor literar românesc*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967;
57. Țoca, Ioan, *Sărbători religioase, datini și credințe populare*, Editura Allfa, București, 2004;
58. Voronca-Niculiță, Elena, *Datinile și credințele poporului român*, Editura Saeculum I. O., București, 1998, I, II;
59. Vrabie, Gheorghe, *Folclorul*, Editura Academiei Republicii Socialiste Române, București, 1970;
60. Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1985;
61. Vulcănescu, Romulus, *Măștile populare*, Editura Științifică, București, 1970.

C. Periodice

1. Academia Română, *Discursuri de recepțiune LXXVII*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului Imprimeria Națională, București, 1940;
2. *Altarul Banatului*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, anul X (XLIX), serie nouă, nr. 10-12, octombrie-decembrie 1999;
3. *Altarul Banatului*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, anul X (XLIX), serie nouă, nr. 10-12, octombrie-decembrie 1999;
4. *Analele Academiei Române*, s. II, t. XL, 1920;
5. *Anuarul de folclor*, II, Cluj-Napoca, 1981;
6. *Anuarul de istorie orală*, VII, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006;
7. *Anuarul Institutului de cercetări etnologice și dialectologice*, Consiliul culturii și educației socialiste, seria A, 2, București, 1980;
8. *Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei pe anii 1965-1967*, Cluj, 1969;
9. *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, Cluj-Napoca, 1977;
10. *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2009;
11. *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2009;

12. *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, pe anii 1971-1973, Cluj, 1973;
13. *Arhivele Olteniei*, an XIV, nr. 77-78, 1935;
14. *Astra Hunedoreană*, Deva, 24 decembrie, 1943, nr. 50-52, anul IV;
15. *Calendariu pe anul comun dela Christos 1902*, Editura și tipăriul tipografiei archidiececane, Sibiu, 1902;
16. *Calendarul bunului creștin pe anul comun dela Christos 1925*, Editura Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1924;
17. *Călindariu Julianu, gregorianu și poporalu român*, Editura Tipografi'a Alexi Brașiovu, 1881;
18. *Dacoromania*, anul II, 1922;
19. *Lumina Satelor* contopită cu *Libertatea*, Sibiu, 18 decembrie, 1930, nr. 51, anul IX;
20. *Lumina Satelor*, Sibiu, 10 ianuarie, 1943, anul 22, nr. 3;
21. *Miorița*, nr. 10 / 2003, Editată de Centrul județean de conservare și valorificare a tradiției și creației populare Hunedoara, Deva, 2003;
22. *Miorița*, nr. 14-15, Editura Grapho Tipex, Deva, 2009;
23. *Revista de etnografie și folclor*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, tomul 14, nr. 1, București, 1969;
24. *Revista de etnografie și folclor*, tomul 15, nr. 3/1970, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970;
25. *Revista de etnografie și folclor*, tomul 23, nr. 1, Editura Republicii Socialiste România, București, 1978;
26. *Revista de etnografie și folclor*, tomul 45, nr. 1/2000, Editura Academiei Române, București;
27. *Sargeția XXXII*, Deva, 2004;
28. *Solia Dreptății*, anul XV, nr. 1, Orăștie, la Anul-Nou;
29. *Telegraful Român*, Sibiu, 23 ianuarie, 1944, nr. 4, anul XCII;
30. *Telegraful Român*, Sibiu, 25 decembrie, 1938, nr. 52, anul LXXXVI;
31. *Thraco-Dacica*, tomul XIX, nr. 1-2, Editura Academiei Române, București, 1998.